

Voorstel voor landschappelijke inpassing Ossenwaard 11 Herwen

Colofon

Voorstel voor landschappelijke inpassing
Ossenwaard 11 Herwen

Uitgevoerd door: Natuurbank Overijssel

Opdrachtgever: Rombou
Contactpersoon: dhr. S. Kondring

Projectnummer en versie: 664, versie 1.0		Status: definitief
Projectleider: Ing. P. Leemreise	Veldmedewerker(s): Ing. P. Leemreise	Rapportdatum: 13-7-2015, aangepast november 2015
Ligging projectgebied: Ossenwaard 11 Herwen		

Correspondentieadres:
Postbus 206
7480 AE Haaksbergen
info@natuurbankoverijssel.nl

[@natuurbankOverijssel](https://twitter.com/natuurbankOverijssel)

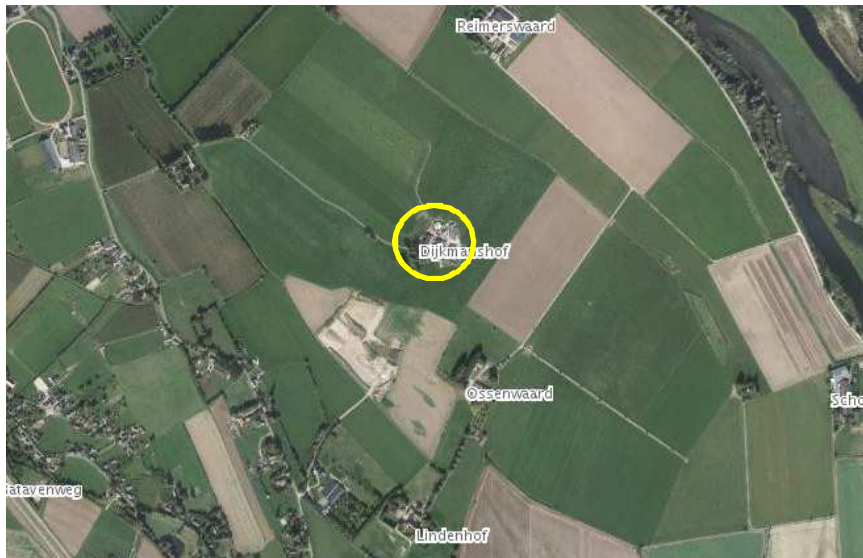
1. Inleiding

De Familie Gerritsen runt een melkveebedrijf op het adres Ossenwaard 11 in Herwen. Zij hebben concrete plannen voor de bouw van nieuwe stallen en een werktuigenberging. Natuurbank Overijssel is gevraagd om middels een eenvoudige schets een voorstel voor de landschappelijke inpassing van het gehele bedrijf te maken.

2. Plangebied

2.1 Ligging van het plangebied

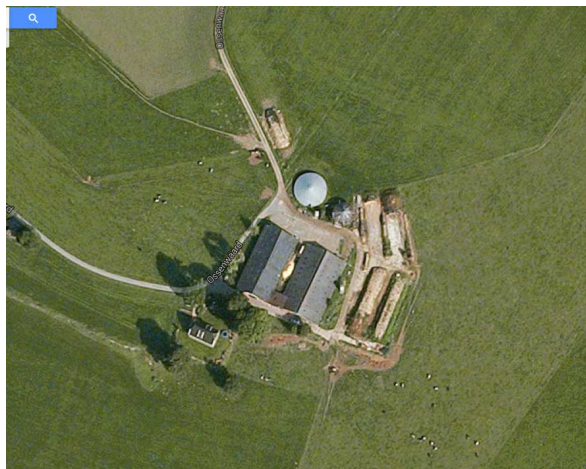
Het plangebied is gelegen op het adres Ossenwaard 11 in Herwen. Het ligt in het buitengebied, ca 1,3 kilometer ten zuidoosten van de kern Herwen. Op onderstaande afbeelding wordt de ligging van het erf in het landschap weergegeven.

Ligging van het plangebied.

2.2 Beschrijving van het plangebied

Het plangebied bestaat uit een boerderij en twee loopstallen gelegen op een verhoging in de Ossenwaard. Het erf ligt op enige afstand van doorgaande wegen waardoor het zicht op de boerderij heel beperkt is. De hoge loofbomen vormen de blikvanger van het erf.

Detailopname van het plangebied.

2.3 Aanwezige erfbeplanting

Rond om de boerderij staan enkele beeldbepalende oude loofbomen (eik, esdoorn, plataan en linde). Aan de westzijde van de loopstal staan een walnoot, krulhazelaar en een fijnspar. Ten zuiden van de stal staat een jonge walnoot. Aan de noord- en oostzijde van het erf ontbreekt erfbeplanting.

Aanwezige erfbeplanting.

2.4 Landschap

Het plangebied ligt in het Rijnstrangengebied tussen de oude rijnstrang en de huidige ligging van de rijn. Dit landschap is in de afgelopen eeuwen gevormd door rivieren en behoort tot het uiterwaardenlandschap. Het is een vrij open landschap waar boerderijen en woningen op 'terpen' liggen om droge voeten te houden tijdens periodes met hoge waterstanden. De Ossenwaard bestaat grotendeels uit agrarisch cultuurland waarbij grasland en akkers zich afwisselen. In het gebied liggen vooral melkveebedrijven. Het wordt afgewisseld voor oude strangen welke meer of minder verland zijn. Plaatselijk is klei gewonnen t.b.v. de baksteenindustrie. Deze kleigaten zijn langs de randen bebost met wilgen en vormen de weinige opgaande beplanting in het landschap.

Impressie van het erf

3. Voorgenomen plannen

Er zijn plannen voor het vergroten van het agrarisch bouwperceel om de bouw van een werktuigenberging (loods), de bouw van nieuwe stallen en het verplaatsen van de kuilvoerplaten mogelijk te maken. Deze plannen worden gefaseerd uitgevoerd. Fase I betreft de bouw van de nieuwe stallen en kuilvoerplaten, fase II bestaat uit de bouw van de werktuigenberging. Op onderstaande afbeelding wordt de nieuwe wenselijke situatie weergegeven.

Verbeelding van de nieuwe situatie

4. Ruimtelijke analyse

4.1 Het erf in het landschap

Het erf ligt aan het einde van een eigen erftoegangsweg te midden van agrarisch cultuurland. Aan de zuidwestzijde van het erf staan enkele hoog opgaande loofbomen welke als het ware de 'blikvangers' van het erf zijn. Ten westen van de loopstal staan een fijnspar en een krulhazelaar; twee bomen die gelet de standplaats daar niet thuis horen. Aan de oost- en noordzijde ontbreekt erfbeplanting, maar vanwege de geïsoleerde ligging in het landschap, op enige afstand van doorgaande wegen, valt de bebouwing nauwelijks op.

De nieuwe stallen worden aan de oostzijde van de bestaande stallen gebouwd op de plek waar nu kuilvoerplaten liggen en een loods wordt in de noordwesthoek van het erf gebouwd. De nieuwe loods komt vrij 'open' op het erf te staan.

Samengevat:

- Het huidige erf valt vanwege de ligging op enige afstand van de doorgaande wegen nauwelijks op
- De hoge loofbomen aan de voorzijde zijn een ware blikvanger op het erf
- Aan de westzijde staan enkele niet-passende bomen welke echter qua grootte ondergeschikt zijn aan de hoge loofbomen
- Aan de noord-, oost- en zuidoostzijde van het erf ontbreekt erfbeplanting
- De loods wordt vrij zichtbaar

4.2 Verbeterpunten

Op basis van de ruimtelijke analyse worden de volgende verbeterpunten met betrekking tot de landschappelijke inpassing voorgesteld:

- Verwijderen niet-streekeigen beplanting (fijnspar en krulhazelaar)
- Versterken inpassing aan voorzijde
- Inpassen loods door aanplant 1-2 toekomstbomen

Impressie van het erf.

5. Voorstel voor landschappelijke inpassing

5.1 Uitgangspunten voor landschappelijke inpassing

Voor het inpassingsplan gelden verder nog de onderstaande algemene uitgangspunten

Zichtbaarheid bebouwing

Agrarische bebouwing mag zichtbaar zijn in het agrarisch cultuurlandschap. Het uitgangspunt is niet om alle bebouwing achter een 'groene muur' te plaatsen. Landschapsontsierende objecten (zoals opvallende betonnen keerwanden e.d.) worden bij voorkeur wel achter 'groen' geplaatst.

Geborgenheid

Erfbeplanting is niet bedoeld om agrarische erven volledig te verbergen achter een groene 'muur'. Het aanbrengen van opgaande beplanting op erven zorgt wel voor geborgenheid van het erf in het landschap.

Opgaande beplanting was van oudsher aanwezig op boeren erven. Deze had de functie als bliksemafleider en als leverancier van geriefhout.

Streekeigen beplanting

Als plantmateriaal voor nieuwe beplanting wordt streekeigen beplanting gebruikt. Dit is beplanting welke karakteristiek is voor het landschap en geschikt is op de locatie (bodem, water). Naast het aanleggen van beplanting, kan het zinvol zijn om bestaande niet inheemse beplanting te verwijderen en al dan niet te vervangen voor inheems plantmateriaal.

Streekeigen beplantingsvormen

Bij het ontwerp van de erfbeplanting wordt gekeken naar streekeigen beplantingsvormen. Gelet op de ligging behoren zomereiken, (knot)elzen en struweel tot de streekeigen beplantingsvormen.

Huidige beplanting

Alle erf- en landschappelijke beplanting op en rond het erf wordt behouden met uitzondering van niet streekeigen beplantingssoorten of type-beplanting zoals de krulhazelaar en de fijnspar.

Geen groene muren

Om nieuwe gebouwen landschappelijk in te passen kan beplanting aangebracht worden. Deze beplanting hoeft niet als een 'groene muur' langs de volledige lengte van een stal gezet te worden, maar ook groepsgewijs.

Waterberging

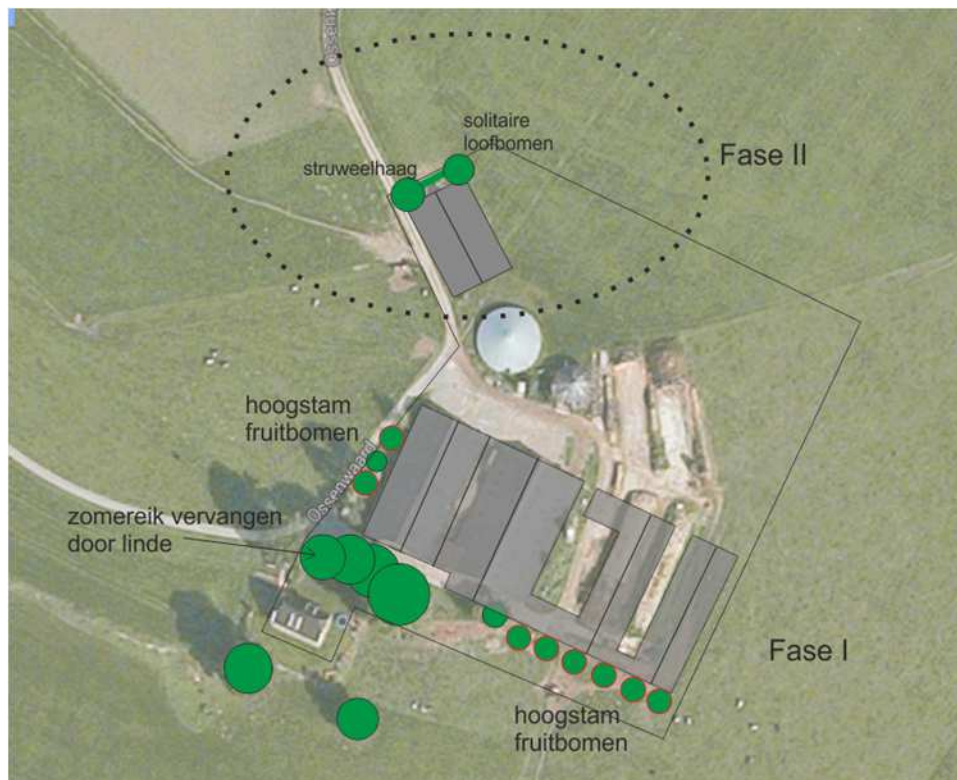
Het hemelwater dat op verharding en bebouwing valt moet ter plekke geïnfiltreerd worden en mag niet afgevoerd worden op het oppervlaktewatersysteem. Het is soms mogelijk om deze infiltratiecapaciteit te combineren met de aanleg van groen.

5.2 Het voorstel

Op basis van de ruimtelijke analyse worden de volgende uitgangspunten overgenomen in het erfinpassingsplan;

- Inpassen nieuwe stal aan de zuidzijde door aanplant enkele hoogstam fruitbomen (bij voorkeur appel i.v.m. toekomstig geschiktheid als nestplaats voor Steenuilen)
- Verwijderen fijnspar en krulhazelaar aan westzijde stal
- Aanplant enkele hoogstam fruitbomen (bij voorkeur appelbomen) ten westen van de bestaande loopstal
- Aanleg enkele rij struweelhaag ten noorden van loods
- Inpassing loods door aanplant twee toekomstbomen (linden/eiken)

Op onderstaande afbeelding wordt de landschappelijke inpassing weergegeven.

5.3 Inrichting

De plannen worden gefaseerd uitgevoerd (Fase I en fase II). De bijbehorende beplanting van fase II wordt pas aangelegd na de bouw van de werktuigenberging. Om tot het wenselijke eindbeeld te komen dienen de volgende inrichtingsmaatregelen genomen te worden.

Omvorming zomereik

De zomereik aan het begin van het erf wordt vervangen door een andere inheemse loofboomsoort, zoals linde, kastanje, walnoot of esdoorn. Als nieuwe beplanting wordt een als laanboom gekweekte boom gebruikt met een minimale stamomtrek van 14-16 cm op 1,5 m1 boven de wortelvoet. De boom wordt ondersteund door een boompaal met boomband (zie verder 'solitaire bomen' onder).

Verwijderen van beplanting

De fijnspar en de krulhazelaar worden verwijderd

Aanleg struweelhaag

Ten noorden van de loods wordt een enkele rij stuweelbeplanting aangelegd. Deze struweelhaag bestaat uit een gemengde opstand van sleedoorn, veldesdoorn, Gelderse roos, meidoorn, hazelaar en lijsterbes. Als plantmateriaal wordt bosplantsoen met een minimale maat 80-120 cm gebruikt. De beplanting wordt in een enkele rij met plantafstand van 1,5 m1 geplant.

Solitaire bomen

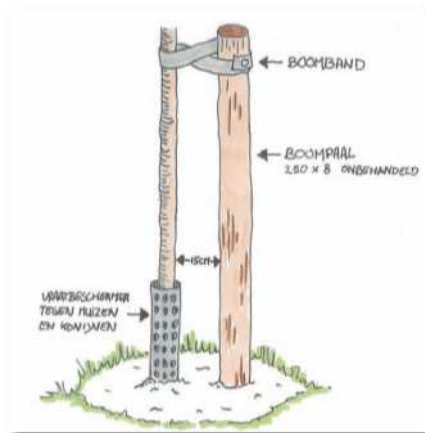
Aan het begin en einde van de struweelhaag ten noorden van de loods worden twee als laanboom gekweekte zomereiken of linden geplant. Deze bomen hebben een minimale omtrek van 14-16 cm op 1,5 m1 boven de wortelvoet.

Het aanplanten van een boom kan plaats vinden tussen half november en half maart, mits het niet vriest. U kunt ook kiezen voor een grotere maat, bijvoorbeeld 14-16 cm met kluit. Indien u niet direct alle bomen kunt aanplanten, dan kunt u ervoor kiezen de bomen tijdelijk op te kuilen. Kies hiervoor een vochtige

schaduwrijke plaats uit. Het opkuilen kan door een gat in de grond te graven en daar de bomen met de wortels in te zetten. Bedek de wortels met de vrijgekomen grond.

Specifieke plantinstructie

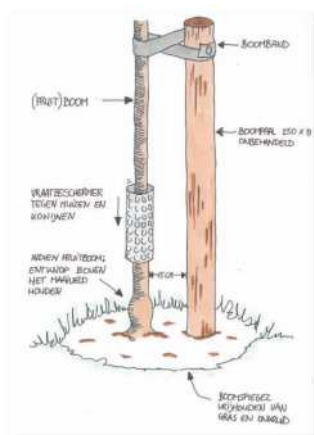
1. Voor het aanplanten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat dient daarom ongeveer een afmeting te hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
2. Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm lengte bij 8 cm doorsnede), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten). Bevestig de jonge boom met een brede band aan de boompaal.
3. U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas indien nodig bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.
4. Plaats bij een bomengroep de bomen ruim uit elkaar, de minimale plantafstand is 6 meter. Een volwassen boom kan al snel een kroon ontwikkelen van 10 meter breed.

Hoogstam fruitbomen

Net ten westen van de oude loopstal en ten zuiden van de nieuwe stallen worden in totaal acht hoogstam fruitbomen geplant. Dit zijn bij voorkeur appelbomen omdat appelbomen de meeste kans maken om ooit als nestboom (holen door inrotting) voor Steenuilen te dienen. Ongeacht het type fruitboom, wordt geadviseerd om oude rassen te gebruiken. Oude rassen zijn namelijk robuuster dan moderne rassen.

Voor de aanleg van de hoogstam appelbomen wordt gebruik gemaakt van bomen met een maat van 10-12 cm (stamomtrek op 1,5 m hoogte). De hoogstamappelbomen worden in een ruim plantgat gepoot en ondersteund door twee boompalen met boomband. Er wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van oude rassen. Deze zijn van nature robuuster en minder kwetsbaar voor ziektes en plagen.

Verder:

- Hoogstambomen kunnen meer dan 10 meter hoog en breed worden. Het is daarom belangrijk bij aanplant de fruitbomen op ruime afstand van elkaar te planten.
- Voor het planten is een ruim plantgat noodzakelijk waarin de wortels zich wijd kunnen uitspreiden. Het plantgat moet daarom een afmeting hebben van 70x70x70 cm groot. Spit na het graven de bodem van het plantgat los.
- Plaats daarna een boompaal van onbehandeld hout naast de boom (maat 250 cm bij 8 cm), op ongeveer 15 cm van de boom, aan de kant van de heersende windrichting (dit is meestal het zuidwesten), waar de jonge boom met een brede band aan wordt bevestigd.
- U kunt nu het plantgat weer dichtgooien. Pas bij arme grond bodemverbetering toe door bijvoorbeeld potgrond te mengen met de grond uit het plantgat.

Algemene opmerking

Initiatiefnemer dient er op toe te zien dat uitsluitend inheems plantmateriaal gebruikt wordt. De leverancier van het plantmateriaal kan hierop toezien.

5.4 Beheer

Struweelhaag

De struweelhaag wordt beheerd als hakhout. Dat wil zeggen dat deze beplanting periodiek, geheel of in delen, afgezet mag worden waarna de beplanting weer uitloopt.

Solitaire bomen

Geen beheer. Mogelijk opkronen van de bomen wanneer laaghangende takken hinder veroorzaken aan landbouwvoertuigen.

Hoogstamfruitbomen

Het snoeien van fruitbomen wordt al eeuwen toegepast. Het snoeien van de fruitboom in de jeugdfase wordt de vormsnoei genoemd. De vormsnoei zorgt voor een bepaald model. Wanneer dat model is bereikt volgt de onderhoudssnoei. Ook kunnen fruitbomen op verschillende manieren gesnoeid worden. Bijvoorbeeld met als doel productie of als doel het landschappelijk beeld. Landschapsbeheer Gelderland geeft basiscursussen voor het snoeien van hoogstamfruit.

Vormsnoei

De vormsnoei is vooral belangrijk bij de jonge bomen. Elke soort heeft zijn eigen specifieke vorm. Bij de appel wordt over het algemeen een bolvorm aangehouden zonder harttak. Nadat de fruitboom is aangeplant is het belangrijk direct de eerste vormsnoei toe te passen. Uit het gestel worden vaak niet meer dan 4 gesteltakken aangehouden, de overige takken kunnen worden weggesnoeid. Afhankelijk van de soort kunt u kiezen voor het behouden of weghalen van de harttak.

Onderhoudssnoei

Fruitbomen kunnen het beste jaarlijks gesnoeid worden. Het gaat daarbij om vervanging van minder vitaal, afgedragen vruchthout, het verwijderen van ziek hout en het verwijderen van verkeerd geplaatste nieuwe scheuten. In een regelmatig onderhouden, vitale hoogstamfruitboom zullen elk jaar nieuwe scheuten ontstaan. Een deel kan worden gehandhaafd en gebruikt als nieuwe vruchttakken. Een ander deel dient te worden verwijderd.

Meer informatie over erven en erfbeplanting:

www.landschapsbeheergelderland.nl